

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสำรวจพื้นที่เก็บข้อมูลภาษาตากใบ

จากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาตากใบ ผู้วิจัยพบว่าพื้นที่ภาษาตากใบยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการระบุบริเวณที่มีผู้พูดภาษาตากใบแตกต่างกันดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ 1 ข้อ 8.1 และบทที่ 2 ข้อ 1 ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยจึงสำรวจพื้นที่ภาษาตากใบอีกครั้งหนึ่งโดยละเอียด โดยมีลำดับขั้นตอนการสำรวจดังนี้

1.1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

เอกสารการศึกษาเกี่ยวกับภาษาตากใบที่ผู้วิจัยสำรวจที่หมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษาไทยตากใบได้แก่การศึกษาของ วิจิตร ศรีสุวิธานนท์ (2528) ชัยเลิศ กิจประเสริฐ (Chailert, 1985) และ พุทธชาติ โปธิบาล และ ธนนันท์ ตรงดี (2540) ส่วนการศึกษาของ ปรัชญา อากาศ (2538) เป็นการศึกษาที่เก็บข้อมูลจากจุดเก็บข้อมูลระดับตำบลมิได้ลงรายละเอียดในระดับหมู่บ้าน ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าจุดเก็บข้อมูลที่ปรากฏในการศึกษาของปรัชญาเป็นจุดเก็บข้อมูลที่ปรากฏเช่นเดียวกับการศึกษาของชัยเลิศ (1985) และ พุทธชาติและธนนันท์ (2540) จึงไม่ได้อ้างอิงจุดเก็บข้อมูลในการศึกษาของปรัชญา

การศึกษาของวิจิตร (2528) เรื่อง "การจำแนกภาษาโดยใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์: ภาษากลุ่มตากใบ" เป็นการศึกษาพื้นที่ภาษาของคนไทยตากใบในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย วิจิตรกำหนดจุดเก็บข้อมูล 18 จุด โดยการแบ่งพื้นที่ในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสเป็นพื้นที่ย่อย 18 พื้นที่ ตามเขตการปกครองระดับอำเภอ แล้วเลือกจุดเก็บข้อมูลในอำเภอแต่ละอำเภอเพียงตำบลเดียวเป็นตัวแทนของพื้นที่ทั้งอำเภอ เกณฑ์ในการเลือกตำบลอาศัยการสำรวจล่วงหน้าก่อนว่าตำบลใดมีคนไทยพุทธที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้ หรือภาษาตากใบ ชุมชนที่เลือกเป็นจุดเก็บข้อมูลต้องเป็นชุมชนเก่า ไม่อพยพโยกย้ายมาจากที่อื่น เมื่อพิจารณาจุดเก็บข้อมูลของวิจิตรก็พบว่าในพื้นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ 3 จุด และเป็นพื้นที่ภาษาตากใบ 15 จุด หรือ 15 หมู่บ้าน

การศึกษาของชัยเลิศ (1985) เรื่อง "A Tonal Comparison of Tai Dialects : Tak Bai Group" เป็น การศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทตากใบจำนวน 54 ถิ่นย่อย ในจำนวนนี้เป็นจุดเก็บข้อมูล ในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสรวม 53 แห่ง จุดเก็บข้อมูลที่ปรากฏในการศึกษานี้อยู่ในทุกอำเภอที่มี ผู้พูดภาษาไทตากใบในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส ยกเว้นอำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ส่วนจุด เก็บข้อมูลอีก 1 แห่ง เป็นจุดเก็บข้อมูลในเขตคุมปิด รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

ผู้วิจัยพบว่าในการศึกษาทั้ง 2 เรื่องแม้ว่าจะมีการกำหนดจุดเก็บข้อมูลไว้ครอบคลุมพื้นที่ภาษาไท ตากใบในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส และในเขตคุมปิด รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย แต่การ คัดเลือกจุดเก็บข้อมูลในการศึกษาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหมู่บ้านตัวแทนภาษาตากใบที่ ครอบคลุมพื้นที่ภาษาในอำเภอต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าจุดเก็บข้อมูลทั้งหมดไม่ใช่จุดเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน และเหมาะสมสำหรับการศึกษาภาษาในเชิงภูมิศาสตร์ภาษา นอกจากนี้ ในการสำรวจจุดเก็บข้อมูล ภาษาไทตากใบในการศึกษาเรื่อง "สถานะของภาษาตากใบในภาษาไทยถิ่น (1)" (พุทธชาติ และ ธนานันท์, 2540) ผู้วิจัยมีโอกาสได้เดินทางไปตามหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษาไทตากใบ และพบว่ายังมีอีก หลายหมู่บ้านที่ไม่ปรากฏในการศึกษาของชัยเลิศ จึงใช้รายชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในการศึกษาของ ชัยเลิศเป็นข้อมูลเบื้องต้นและดำเนินการสำรวจหมู่บ้านคนไทตากใบอีกครั้งหนึ่ง

1.2 การสำรวจหมู่บ้านคนไทตากใบในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

เนื่องจากพื้นที่ที่มีคนไทตากใบตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสมีลักษณะเป็นแนวยาว เหนือ-ใต้ ตั้งแต่อำเภอปะนาเระและอำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นบริเวณเหนือสุด ไปจนถึง อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงโกลก และอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นบริเวณใต้สุด ผู้วิจัยจึง สำรวจหมู่บ้านที่มีคนพูดภาษาไทตากใบจากเหนือไปใต้ โดยเริ่มต้นจากบ้านนาทุ่ง ในอำเภอปะนาเระ อุปรกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจหมู่บ้านคนไทตากใบ ได้แก่ รายชื่อหมู่บ้านที่ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น พาหนะ รถยนต์ แผนที่ทางหลวง และเข็มทิศ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจหมู่บ้านคนไทตากใบโดยใช้เส้นทางหลวงเพื่อสำรวจหมู่บ้านที่อยู่ติดถนน ก่อน หลังจากนั้นจึงสอบถามคนไทตากใบที่หมู่บ้านนั้น ๆ ถึงหมู่บ้านคนไทที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เพื่อเดินทางไปสำรวจหมู่บ้านอื่นต่อไป ในการสำรวจนี้ผู้วิจัยได้ระบุตำแหน่งหมู่บ้านคนไทตากใบ ทุกหมู่บ้านโดยประมาณระยะทางตามมาตรวัดระยะในรถยนต์และชี้ทิศทางโดยการชี้เข็มทิศ

หมู่บ้านคนไทตากใบที่ผู้วิจัยสำรวจพบในเขตจังหวัดปัตตานีและนราธิวาสมีจำนวน 100 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านในเขตจังหวัดปัตตานี 26 หมู่บ้าน และในเขตจังหวัดนราธิวาส 74 หมู่บ้าน รายชื่อ

หมู่บ้านทั้งหมดดังปรากฏในตารางที่ 1 (บทที่ 2 ข้อ 1.1) ตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้านดังปรากฏในแผนที่ 3 และแผนที่ 4 (หมายเลขหมู่บ้านเป็นหมายเลขเดียวกับที่แสดงในตารางที่ 1)

2. การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล

2.1 เกณฑ์การตัดสินใจหมู่บ้านคนไทตากใบ

จากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริเวณที่มีผู้พูดภาษาตากใบในการศึกษาของวิจิตร ศรีสุวิธานนท์ (2528) ชัยเลิศ กิจประเสริฐ (Chalirt, 1985) ปรัชญา อาภากุล (2538) พุทธชาติ ไปริบาล และ ธนวัฒน์ ตรงดี (2540; 2541) ผู้วิจัยพบว่าการระบุพื้นที่หรือจุดเก็บข้อมูลที่มีผู้พูดภาษาตากใบแตกต่างกันเนื่องจากการศึกษาแต่ละเรื่องมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงได้สำรวจพื้นที่ภาษาตากใบใหม่อีกครั้งหนึ่งเพื่อระบุหมู่บ้านที่มีผู้พูดภาษาตากใบให้ชัดเจนและทั่วถึง ในการสำรวจหมู่บ้านของคนกลุ่มตากใบ ผู้วิจัยพบว่าหมู่บ้านที่มีคนพูดภาษาตากใบมีหลายลักษณะ คือ

ก. เป็นหมู่บ้านที่ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นคนพูดภาษาตากใบ และมีคนถิ่นอื่นโยกย้ายเข้ามาอยู่เนื่องจากการสมรส

ข. เป็นหมู่บ้านที่มีคนพูดภาษาตากใบอยู่ปะปนกับคนพูดภาษามลายูถิ่น โดยมีผู้พูดภาษาตากใบเป็นประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยยึดตามการบอกเล่าและการประมาณจำนวนคนกลุ่มตากใบของผู้พูดภาษาตากใบในหมู่บ้านนั้น การที่ผู้วิจัยไม่อาจระบุจำนวนครัวเรือนหรือจำนวนประชากรที่แน่นอนได้เนื่องจากการสำรวจสำมะโนประชากรไม่ระบุจำนวนประชากรตามภาษาพูด

ค. เป็นหมู่บ้านที่มีคนพูดภาษาตากใบอยู่ปะปนกับคนพูดภาษาไทยถิ่นอื่น และคนพูดภาษามลายูถิ่น หมู่บ้านที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นหมู่บ้านในนิคมสร้างตนเองในเขตอำเภอ สุคีริน และอำเภอ แวง

หมู่บ้านที่ผู้วิจัยตัดสินใจให้เป็นหมู่บ้านของคนไทตากใบได้แก่หมู่บ้านที่มีลักษณะตามเกณฑ์ข้อ ก. และข้อ ข. ผู้วิจัยจะระบุชื่อหมู่บ้านในงานวิจัยนี้ และจะระบุตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านในแผนที่แสดงพื้นที่หมู่บ้านคนไทตากใบ (โปรดดูแผนที่ 3 และ แผนที่ 4 ในบทที่ 2) ส่วนหมู่บ้านที่มีลักษณะตามเกณฑ์ข้อ ค. ผู้วิจัยจะไม่นับว่าเป็นหมู่บ้านคนไทตากใบ เพราะเป็นหมู่บ้านที่ตั้งใหม่ในนิคมสร้างตนเอง มีการอพยพโยกย้ายของคนไทยถิ่นต่าง ๆ เข้ามาอยู่ใหม่ ร่วมกับคนไทกลุ่มตากใบที่มีที่อยู่เดิมในนราธิวาสและกลันตัน

ในการระบุชื่อหมู่บ้านคนไทยกลุ่มตากใบนั้น ผู้วิจัยพบว่าการแบ่งพื้นที่ตามเขตการปกครองจะทำให้มีการแบ่งหมู่บ้านเป็นหมายเลข เช่น บ้านหมู่ที่ 1, 2, 3, ... แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่าชาวบ้านมิได้แบ่งเขตหมู่บ้านของตนตามเขตการปกครอง ดังที่พบว่า แม้ว่าหมู่บ้านตามเขตการปกครองมีหลายเลข หมู่ แต่ชาวบ้านอาจจะเรียกชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อเดียวกันเพราะอยู่กันคนละฟากถนนหรือคนละฟากคลองเท่านั้น หรือหมู่บ้านมีเลขหมู่เดียวกันแต่ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านเป็นหลายบ้านเพราะการตั้งถิ่นฐานแต่เดิมเป็นกลุ่มที่แยกจากกัน ผู้วิจัยจึงจะระบุชื่อหมู่บ้านตามที่อยู่ผู้พูดภาษาตากใบใช้เรียกหมู่บ้านของตนเอง ทั้งนี้การระบุตำแหน่งของหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยอ้างอิงและประมาณจากตำแหน่งที่ตั้งหมู่บ้านตามที่ปรากฏใน “แผนที่จังหวัดยะลา” (กรมแผนที่ทหาร, 2531) และ “แผนที่อำเภอเบตง” (กรมแผนที่ทหาร, 2536) ประกอบกับการสำรวจที่ตั้งหมู่บ้านที่ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

2.2 การสำรวจหมู่บ้าน

ในการสำรวจหมู่บ้านคนไทยกลุ่มตากใบผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

- ก. ตรวจสอบรายชื่อหมู่บ้านจากที่ปรากฏในการศึกษาของชัยเลิศ กิจประเสริฐ (Chailert, 1985) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสำรวจหมู่บ้าน
- ข. ตรวจสอบพื้นที่ภาษาตากใบตามที่ระบุไว้ในการศึกษาของวิจิตร ศรีสุวิธานนท์ (2528)
- ค. สำรวจหมู่บ้านคนไทยตากใบตามรายชื่อหมู่บ้านและพื้นที่ที่ระบุไว้แล้ว และสำรวจหมู่บ้านเพิ่มเติมจากการสอบถามผู้พูดภาษาตากใบ

ผู้วิจัยเริ่มต้นสำรวจหมู่บ้านตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคม 2540 จนถึงเดือนธันวาคม การสำรวจหมู่บ้านมีความล่าช้าเนื่องจากปัญหาหลายประการ ได้แก่

1. พื้นที่เก็บข้อมูลมีปัญหาความไม่ปลอดภัย ผู้วิจัยจะสามารถใช้เวลาในการสำรวจได้ตั้งแต่ประมาณ 10.00 น.-14.00 น. เท่านั้น ทำให้บางวันสามารถสำรวจหมู่บ้านได้เพียงหมู่บ้านเดียว
2. ระยะเวลาการทำงานไม่ต่อเนื่องและมีภาระงานราชการอื่น ๆ อีกมาก ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจัดสรรเวลาทำงานวิจัยให้เหมาะสมได้
3. ภาคใต้มีฝนตกชุกยาวนานตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงเดือนมกราคม ทำให้ไม่สามารถเดินทางเข้าไปในพื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งมีทางเข้าหมู่บ้านเป็นถนนดินลูกรังได้

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวแล้วทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสำรวจและเก็บข้อมูลค่อนข้างนาน หมู่บ้านบางแห่งผู้วิจัยต้องรอให้มีความปลอดภัย รอให้พื้นถนนแข็งตัว หมู่บ้านบางแห่งผู้วิจัยต้องเดินทางไปมากกว่า 3 ครั้งจึงสามารถเข้าไปในหมู่บ้านได้

2.3 การกำหนดจุดเก็บข้อมูล

ก. พื้นที่จุดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดจุดเก็บข้อมูลในอำเภอทุกอำเภอที่เป็นพื้นที่ภาษาตากใบ ยกเว้นพื้นที่อำเภอกะพ้อ จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีหมู่บ้านคนไทยตากใบ 1 หมู่บ้านคือ บ้านกะรุบี ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดเป็นจุดเก็บข้อมูลเนื่องจากมีปัญหาความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ทำให้ไม่สามารถเข้าไปยังหมู่บ้านนี้ได้

ข. ระยะห่างของจุดเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกจุดเก็บข้อมูลที่มีระยะทางห่างกันประมาณ 8-10 กม. โดยประมาณจากเส้นทางถนน และการประมาณระยะห่างของหมู่บ้านจากการสอบถามผู้พูดภาษาตากใบในแต่ละหมู่บ้าน

3. การสร้างแบบเก็บข้อมูล

3.1 แบบเก็บข้อมูล

แบบเก็บข้อมูลมีส่วนประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ (โปรดดูตัวอย่างแบบเก็บข้อมูลในภาคผนวก ก.)

ส่วนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เป็นแบบบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 รายการคำที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นรายการคำประกอบด้วยคำจำนวน 59 คำ เป็นคำที่ใช้รูปเขียน 1- จำนวน 20 คำ และคำที่ใช้รูปเขียน 1- จำนวน 39 คำ

3.2 รายการคำที่ใช้เก็บข้อมูล

รายการคำที่ใช้เก็บข้อมูลจำนวน 59 คำเป็นคำภาษาตระกูลไทที่ปรากฏใน หลี่ (Li, 1977) และเกตเนย์ (Gedney, n.d.) คำเหล่านี้เป็นคำที่ภาษาไทยมาตรฐานใช้รูปเขียนแทนเสียงสระและพยัญชนะท้ายคือ รูป <ไ-> และรูป <ใ-> คำทั้งหมดมีดังนี้

ก. คำที่ใช้รูปเขียน 1- จำนวน 20 คำ

1. ไก่
2. ไคร
3. ไคร
4. ไจ
5. ไช
6. ไช
7. ได
8. ได้

9. ไน
10. โบ
11. บัว
12. ฝั
13. โย
14. ไส
15. ไล่
16. ไหญ่
17. ไหม
18. ให้
19. (หลง) ไหล
20. (ละ) ไร่

ข. คำที่ใช้รูปเขียน ไ- จำนวน 39 คำ

1. ไกล
2. ไร่
3. ไช (กริยา)
4. ไช (นาม)
5. ไร่
6. ไร่
7. ไช
8. ไร่
9. ไต
10. ไร่
11. ไร่
12. ไถ
13. ไท
14. ไน
15. ไบ
16. ไร่
17. ไร่

18. ไพร่
19. ไฟ
20. ไม้
21. ไร่
22. ไร่
23. ไล่
24. ไว
25. ไร่
26. ไล่
27. ไห
28. ไหน
29. ไหม
30. ไหม้
31. ไหล
32. ไห้ว
33. ไอ (กริยา)
34. ไอ (นาม)
35. (กะ) ไต
36. (ซี่) ไคล
37. (ตะ) ไคว้
38. (ร้อง) ไห้
39. (หมา) ไน

4. การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลภาษาตากใบ ดังนี้

1. จำนวน จุดเก็บข้อมูลละ 1 คน
2. เพศ หญิงหรือชาย
3. วัย อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี
4. การศึกษา ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษา

5. ถิ่นที่อยู่ ผู้ให้ข้อมูลต้องเกิด เติบโต และตั้งถิ่นฐานในจุดเก็บข้อมูล หากเคยไปอยู่ในพื้นที่อื่น จะต้องใช้เวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่จุดเก็บข้อมูลนับแต่โยกย้ายกลับมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนปีอายุ
6. คุณสมบัติอื่น
 - ใ้ภาษาไทยตากโปในชีวิตประจำวัน
 - มีความเต็มใจที่จะพูดคุยและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
 - พูดออกเสียงได้ชัดเจน

จากเกณฑ์ที่กำหนดข้างต้นผู้วิจัยสามารถคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลได้ตามเกณฑ์ทุกคน ยกเว้นผู้ให้ข้อมูลจากบ้านใหญ่ ตำบลไม้แก่น อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ที่ผู้ให้ข้อมูลคือ นางสาวซิม เหวorma อายุ 38 ปี ซึ่งวัยไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไม่ยินดีให้ข้อมูล ผู้วิจัยไม่สามารถหาผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้แม้ว่าจะเข้าไปในหมู่บ้านนี้ถึง 3 ครั้ง และแต่ละครั้งผู้วิจัยไม่สามารถใช้เวลาอยู่ในหมู่บ้านได้มากนัก จึงต้องตัดสินใจเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีวัยไม่ถึง 40 ปี รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและหมู่บ้านที่ใช้เป็นจุดเก็บข้อมูลจำนวน 33 หมู่บ้าน ดังปรากฏในตารางที่ 3

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์ประวัติผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยสนทนาแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้สนทนากันไปชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผ่อนคลายและสบายใจที่จะพูดคุยด้วย จึงนำแบบเก็บข้อมูลออกมาบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้วิจัย แต่บางครั้งหากเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลยินดีที่จะให้ข้อมูลก่อน ผู้วิจัยก็จะสัมภาษณ์และบันทึกประวัติของผู้ให้ข้อมูลหลังจากที่ได้บันทึกข้อมูลการออกเสียงของคำไปแล้ว

5.2 การบันทึกข้อมูลเสียงของคำที่ใช้รูปเขียน ใ- ใ

ผู้วิจัยใช้รายการคำที่กำหนดไว้ในแบบบันทึกข้อมูลถามผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ออกเสียงคำแต่ละคำในการตั้งคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลการออกเสียงคำแต่ละคำ ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดคำถามตายตัว และอาจไม่ได้เรียงลำดับการถามตามลำดับคำที่ปรากฏในแบบสอบถาม คำถามที่ผู้วิจัยใช้จะแปรไปตามสถานการณ์ในการสนทนา เพราะในระหว่างการเก็บข้อมูลคำหนึ่ง ๆ ผู้ให้ข้อมูลอาจออกเสียงคำอื่นอีกด้วย ผู้วิจัยจึงบันทึกข้อมูลตามสถานการณ์โดยบันทึกให้ครบถ้วนทั้ง 59 คำ ในการบันทึกข้อมูลผู้วิจัยอาศัยการตัดสินใจเสียงโดยการฟัง (auditory judgement) แล้วบันทึกเสียงของคำโดยใช้สัทอักษรสากล (IPA)

ลำดับ	เลขในแผนที่	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ชื่อผู้บอกภาษา	อายุ
1.	1	นาทุ่ง	ปะนาเระ	ปะนาเระ	ปัตตานี	นางขจรจิต อรุณรัตน์	40
2.	8	ใหญ่	คอกกระบือ	ปะนาเระ	ปัตตานี	นางพริ้ม สินทวี	59
3.	15	ควน	ควน	ปะนาเระ	ปัตตานี	นางผอຍ สมบูรณ์เกื้อ	78
4.	16	แป้น	แป้น	สายบุรี	ปัตตานี	นางแปลก แก้วศรี	68
5.	17	เตราะบอน	เตราะบอน	สายบุรี	ปัตตานี	นายเจิม ชุมทอง	63
6.	19	ใหญ่	ไม้แก่น	ไม้แก่น	ปัตตานี	นส.ชิม เหวorma	38
7.	22	ไทรทอง	ตะโละไทรทอง	ไม้แก่น	ปัตตานี	นางสนธิ จันทร์ชุม	40
8.	23	สารวัน	ตะโละไทรทอง	ไม้แก่น	ปัตตานี	นายเจิม รัตนะหิรัญ	76
9.	24	เมืองยอน	ลูโบะยิโร	มายอ	ปัตตานี	นางเทียบ เทพสุวรรณ	59
10.	25	ป่ามะพร้าว	พิเทน	ทุ่งยางแดง	ปัตตานี	นายอาแว สาและ	63
11.	27	เชิงเขา	ป่าลูกสาเมาะ	บาเจาะ	นราธิวาส	นายสนธิ ลอเส็ง	62
12.	28	ทุ่งคา	ละหาน	ยี่งอ	นราธิวาส	นางสมหมาย มาระดี	46
13.	29	ปลักปลา	ลำภู	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	นางโยง แดงรัตน์	72
14.	30	ลำภู	ลำภู	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	นางนุ้ย เทพพรหม	50
45.	34	พิกุลทอง	กะลุวอเหนือ	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	นางเชียว แสนสุข	52
16.	35	กำแพง	กะลุวอ	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	นายกอบ กำแพงจันทร์	61
17.	36	สะปอม	กะลุวอ	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	นางกึ่ง สิมัน	60
18.	39	คลองไหล	ไพรวัน	ตากใบ	นราธิวาส	นางบุญ ศรีสังข์	52
19.	42	ตอหลัง	ไพรวัน	ตากใบ	นราธิวาส	นางฉิม หล้าหัก	60
20.	46	โคกมะเฟือง	ศาลาใหม่	ตากใบ	นราธิวาส	นางนุ้ย พรหมพูน	86
21.	48	ไร่	เจ๊ะเห	ตากใบ	นราธิวาส	นางทิพย์ สกุลน้อย	60
22.	56	โคกมะม่วง	พร่อน	ตากใบ	นราธิวาส	นางดำ ศรีดำ	73
23.	59	โคกไผ่	พร่อน	ตากใบ	นราธิวาส	นายสว่าง ศูนย์สุข	48
24.	60	ทุ่งฝ้าย	พร่อน	ตากใบ	นราธิวาส	นางหนอม บุญหา	45
25.	66	เกาะสะท้อน	เกาะสะท้อน	ตากใบ	นราธิวาส	นางกึ่ง สุขอินทร์	82
26.	69	ตาชะ	นานาค	ตากใบ	นราธิวาส	นางแต้ม ดินากรณ์	48
27.	71	ร่อน	ตันหยงมัส	ระแงะ	นราธิวาส	นายพุทธ แสนสุข	71
28.	74	ป่าไผ่	ตันหยงลิมอ	ระแงะ	นราธิวาส	นางเสาร์ จันทร์น้อย	60
29.	75	โคกโก	โต๊ะเต็ง	สุโหงปาดี	นราธิวาส	นางกิมใช้ จุลเทพ	56
30.	76	หวาย	สุโหงปาดี	สุโหงปาดี	นราธิวาส	นางพริ้ม หลายหมู่	46
31.	83	สมอ	สุโหงปาดี	สุโหงปาดี	นราธิวาส	นางแดง ลูกจันทร์	70
32.	96	ตันหยงมะลิ	สุโหงโกลก	สุโหงโกลก	นราธิวาส	นายสมพงษ์ สุขแดงพรหม	43
33.	100	น้ำขาว	กายคละ	แว้ง	นราธิวาส	นายกราว ว่องไฉ	62

ตารางที่ 3 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและจุดเก็บข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระ

ผู้วิจัยอาศัยการฟังและจำแนกประเภทเสียงสระเพื่อแบ่งกลุ่มของเสียงตามลักษณะทางสัทศาสตร์ ผลการวิเคราะห์พบว่าเสียงสระที่ใช้ในการออกเสียงคำที่ใช้เก็บข้อมูลมี 6 เสียง ได้แก่ [ai] [a:i] [aɪ] [oi] [a:ɪ] [œi] (รายละเอียดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เสียงสระโปรดดูได้ในบทที่ 4)

6.2 การวิเคราะห์การแปรของเสียงสระเพื่อกำหนดแนวแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อย

ผู้วิจัยจะพิจารณาลักษณะการแปรของเสียงสระที่ผู้พูดภาษาตากใบใช้ในการออกเสียงคำที่ใช้รูปเขียน ใ- และ ใ- แล้วใช้เป็นเกณฑ์ในการลากเส้นแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของภาษาตากใบ โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น

7. การจัดเรียงข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดิบได้ทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้จัดเรียงข้อมูลดังนี้

1. หมู่บ้านคนไทตากใบ

ให้หมายเลขหมู่บ้าน 1-100 โดยเริ่มจากหมู่บ้านที่อยู่ตอนเหนือสุดไปจนถึงหมู่บ้านที่อยู่ตอนใต้สุดของพื้นที่ภาษาตากใบ หมายเลขและรายชื่อหมู่บ้านดังปรากฏในตารางที่ 1 (บทที่ 2)

2. จุดเก็บข้อมูล

เรียงลำดับที่ของหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลโดยยึดหมายเลขหมู่บ้านจากน้อยไปหามาก ลำดับที่ของจุดเก็บข้อมูลและหมายเลขหมู่บ้านดังปรากฏในตารางที่ 3 (บทที่ 3)

3. ผู้ให้ข้อมูล

บันทึกรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลโดยเรียงตามลำดับเลขหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลจากหมายเลขน้อยไปหามาก รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลดังปรากฏในตารางที่ 3 (บทที่ 3)

4. ข้อมูลเสียงสระ

จัดทำตารางบันทึกข้อมูลการออกเสียงสระในคำแต่ละคำของผู้ให้ข้อมูลทุกจุดเก็บข้อมูล ตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลการออกเสียงสระในคำแต่ละคำ ดังแสดงต่อไปนี้ (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.)

ตัวอย่างตารางแสดงข้อมูลลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระในคำที่ใช้รูปเขียน ใ-

คำ	ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระในคำที่ใช้รูปเขียน ใ- จำแนกตามจุดเก็บข้อมูล (แสดงจุดเก็บข้อมูลโดยหมายเลขหมู่บ้าน)										
	1/1	2/8	3/15	4/16	5/17	6/19	7/22	8/23	9/24	...	33/100
ไค	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	...	ai
ไซ	ari	ai ~ ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	...	ari
ไซ	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	...	ari
ไย	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	...	ari
ไส	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ari	ai	...	ari

ตัวอย่างตารางแสดงข้อมูลลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระในคำที่ใช้รูปเขียน ใ-

คำ	ลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระในคำที่ใช้รูปเขียน ใ- จำแนกตามจุดเก็บข้อมูล (แสดงจุดเก็บข้อมูลโดยหมายเลขหมู่บ้าน)										
	1/1	2/8	3/15	4/16	5/17	6/19	7/22	8/23	9/24	...	33/100
ไค	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ari	ai	...	ari
ไซ	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ari	ai	...	ai
ไต	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	ai	...	ai
ไซ	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	...	ari
ไส	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	ari	...	ari

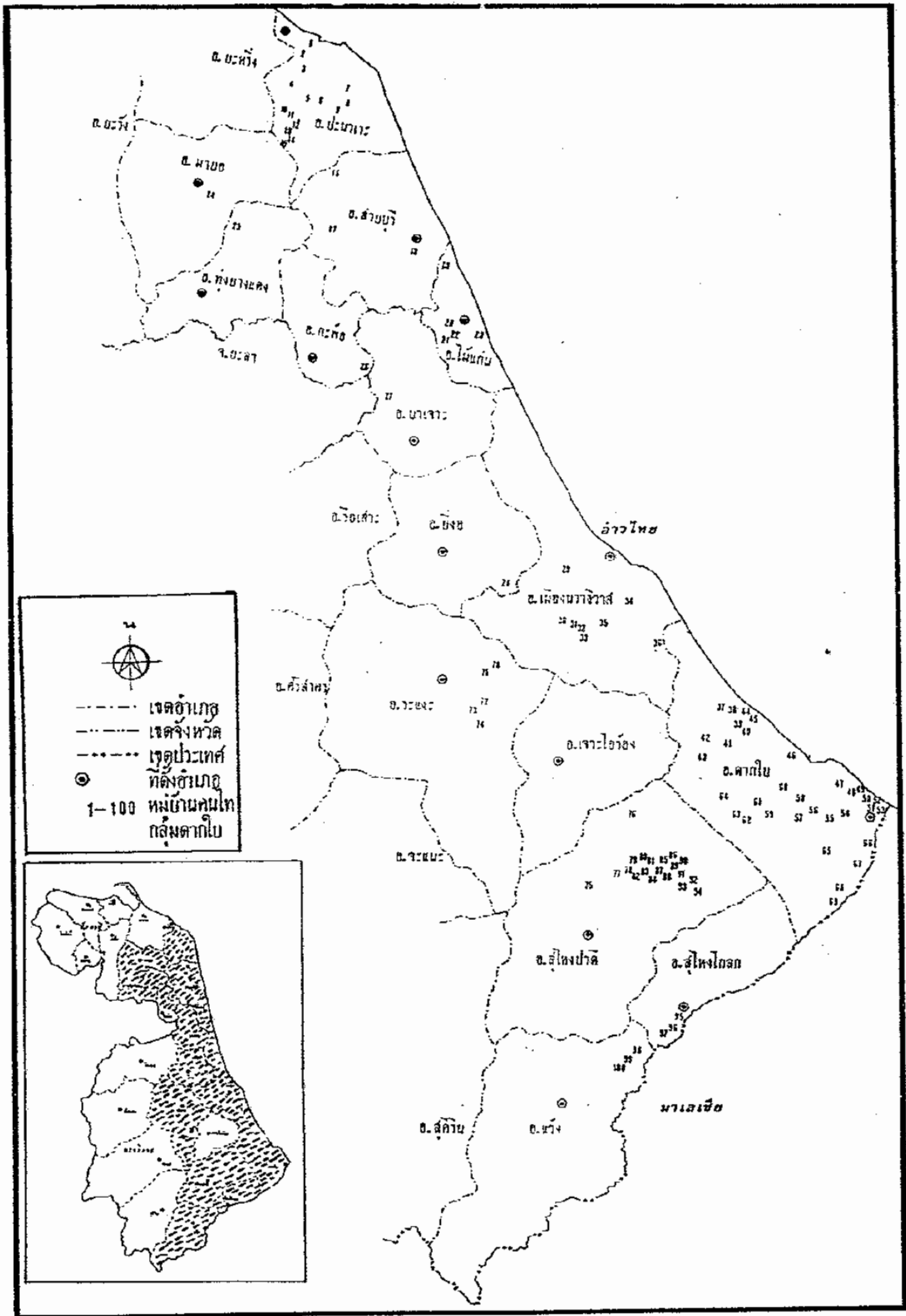
8. การนำเสนอข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอผลการวิจัยในรูปของการแบ่งเขตภาษาไทตากใบเป็นถิ่นย่อยตามลักษณะทางสัทศาสตร์ของเสียงสระที่ใช้ในการออกเสียงคำซึ่งมีรูปเขียน- ในภาษาไทยมาตรฐานเป็นรูป <ใ> และ <-> ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอผลการวิเคราะห์การเลือกใช้เสียงสระของผู้พูดภาษาตากใบโดยใช้ภาพแสดงพื้นที่ภาษาตากใบในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส (ภาพที่ 1) สำหรับรายละเอียดการนำเสนอข้อมูลโปรดดูในบทที่ 4

9. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยกำหนดศัพท์เฉพาะดังนี้

1. การแปรของเสียงสระ หมายถึง การที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นตากใบใช้เสียงสระในคำเดียวกันได้หลายรูปแปร ทั้งนี้ การแปรของเสียงสระอาจเป็นการที่ผู้พูดภาษาถิ่นย่อยถิ่นใดถิ่นหนึ่งใช้เสียงสระในคำเดียวกันได้หลายรูปแปร หรือผู้พูดภาษาถิ่นย่อยแต่ละถิ่นใช้เสียงสระในคำเดียวกันแตกต่างกัน
2. รูปแปรของเสียงสระ หมายถึง เสียงสระแต่ละเสียงที่ใช้แปรกันอย่างอิสระในการออกเสียงคำที่ใช้รูปเขียน ใ- หรือ การออกเสียงคำที่ใช้รูปเขียน ใ-

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ภาษาตากใบในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส